

تحلیلی اعتباری

جلد اول

گردآوری و تألیف: دکتر محمد امیدی نژاد

و دکتر ایرج نیازی

تهران: مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران

۱۳۹۶

شابک	4-23-6239-964-978:ج. ۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۳۰۸۴۰
عنوان و نام پدیدآور	: تحلیلگری اعتباری/تألیف محمد امیدی نژاد، ایرج نیازی.
مشخصات نشر	: تهران مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ج.: جدول.
موضوع	: بانک و بانکداری - رتبه‌گذاری اعتباری
موضوع	: Bank and banking--Credit rating
موضوع	: اعتبارسنجی (اقتصاد)
موضوع	: Credit analysis
موضوع	: رتبه‌گذاری اعتباری
موضوع	: Credit rating
رده‌بندی دیویی	: ۳۳۲/۱
رده‌بندی کنگره	: HG ۱۶۰۷/۲ ت ۳۱۰۶
سرشناسه	: ادیدی نژاد، محمد، ۱۳۵۸-
شناسه افزوده	: نیازی، ایرج، ۱۳۵۱-
شناسه افزوده	: مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا

عنوان: تحلیلگری اعتباری

گردآوری و تألیف: دکتر محمد امیدی نژاد و دکتر ایرج نیازی

ناشر: مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

نوبت چاپ: برن - ۱۲۶

شمارگان: ۵۰۰

چاپخانه:

نظارت بر چاپ:

شابک: ۴-۲۳-۶۲۳۹-۹۶۴-۹۷۸:ج. ۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت: ۱۰۰,۰۰۰ ریال

یکی از مهم‌ترین کارکرد بانک‌ها در بازار مالی حل مشکل اطلاعات نامتقارن در فرایند واسطه‌گری وجوه در جامعه است. اطلاعات نامتقارن ناشی از این حقیقت است که عرضه‌کنندگان وجوه از میزان اعتبار متقاضیان وجوه به‌طور کامل آگاه نیستند و عدم تقارن اطلاعاتی ممکن است آن را به ریسک اعتباری مواجه نماید. در این میان، بانک‌ها از طریق کارشناسان اعتباری که به خدمت می‌گیرند، صورت‌حرفه‌ای وضعیت اعتبار هر یک از متقاضیان وجوه را در جامعه ارزیابی می‌نمایند. نقش مهمی در تسهیل گردش وجوه و رفع نیازهای مالی جامعه ایفا می‌نمایند. عملکرد نامطلوب بخش اعتبارات بانک‌ها و بالا بودن سطح مطالبات غیرجاری بانک‌ها نشان از این حقیقت دارد که فرایند تحلیل اعتباری مشتریان بانک به‌نحو مطلوب انجام نمی‌گیرد، مشکل اطلاعات نامتقارن در جامعه پابرجا مانده و فرایند انتقال منابع مالی به فرصت‌های مولد مختل می‌شود.

عوامل متعددی بر توانایی ایفای تعهدات متقاضیان اعتباری تأثیرگذار هستند. ویژگی‌های شخصیتی، اندوخته ثروت، وضعیت درآمدی، چشم‌انداز وضعیت بازار مشتری، کیفیت وثایق و تضامین از جمله مواردی هستند که در فرایند تحلیل اعتباری و ارزیابی کیفیت اعتباری متقاضیان اعتباری باید به دقت مورد بررسی قرار گیرند. همچنین از لحاظ حقوقی مواد قرارداد اعتباری باید طوری تنظیم گردد که انگیزه رفتارهای کژمنشانه از سوی مشتریان اعتباری، بانک‌ها را خنثی نماید.

تحلیل اعتباری تکنیکی میان رشته‌ای است و کارشناس اعتباری می‌باید با حوزه‌های مختلف علوم مرتبط آشنایی نسبی داشته باشد. آشنایی با علوم اقتصاد، حسابداری، حسابرسی، مالیه شرکتی، مدیریت ریسک، حقوق بانکی، مهارت‌های گفتاری و نوشتاری و آشنایی کامل با مقررات حوزه اعتبارات پیش شرط لازم برای موفقیت یک کارشناس اعتباری جهت ارائه گزارش‌های کارشناسی جامع و دقیق از سطح ریسک متقاضیان اعتباری بانک‌ها است. گزارش کارشناس اعتباری ملاک تصمیم‌گیری ارکان اعتباری بانک برای پرداخت یا تمدید تسهیلات و یا ایجاد تعهدات است. باید چارچوب تحلیل اعتباری به‌صورت عینی و با یک زبان مشترک برای کارشناسان اعتباری تبیین گردد. اگر یک پرونده اعتباری به دو کارشناس اعتباری مختلف ارجاع شود انتظار می‌رود، مشخصه‌های ریسکی مشابهی از وضعیت آن پرونده اعتباری توجه آن‌ها را

جلب نماید. استقرار این چنین فرهنگ اعتباری است که از اعمال معیارهای ذهنی و سلیقه‌ای در تدوین گزارش‌های کارشناسی اعتباری پیشگیری به عمل می‌آورد.

جلد اول کتاب «تحلیلی اعتباری» که به همت دکتر محمد امیدی نژاد و دکتر ایرج نیازی به رشته تحریر درآمده است، ضمن معرفی مفاهیم تحلیلی اعتباری حرفه‌ای مبتنی بر رویه‌های برتر بین‌المللی و در چارچوب فضای مقررات پیرامون بانک‌های کشور، رهنمود مناسبی برای تهیه گزارش‌ها، کارشناسی اعتباری در بانک‌های کشور محسوب می‌گردد. مشخصه منحصر به فرد کتاب، جامع خری و بیان ساده مفاهیم فنی و پیچیده اعتباری است. به همین دلیل، مطالعه این کتاب هیچگونه پیش‌نیازی ندارد، بلکه در حین مطالعه کتاب خوانندگان به پیش‌نیازهای علمی که باید خود را در آن حوزه‌های تقویت نمایند پی می‌برند.

مطالعه این اثر هم از جانب اطران بانکی و هم از جانب کارشناسان و سیاستگذاران اعتباری بانک‌ها توصیه می‌شود. چرا که استقرار فرهنگ اعتباری مطلوب در نظام بانکی کشور نیازمند یک درک مشترک از مفاهیم اعتباری است. به طور کلی، کتاب «تحلیلی اعتباری» به عنوان یک منبع آموزشی برای کلیه دوره‌های آموزشی ضمن خدمت در حوزه اعتبارسنجی و تحلیلی اعتباری در بانک‌ها و مؤسسات بانکی و اعتباری توصیه می‌گردد. همچنین برای دانشجویان رشته بانکداری دانشگاه‌های کشور این کتاب به عنوان یک منبع کمک آموزشی قابل بهره‌برداری است.

امید است این کتاب در راستای نهادینه‌سازی مفاهیم عمیق اعتباری در نظام بانکی کشور و اعتلا و ارتقاء سطح دانش دانشجویان، کارشناسان و علاقمندان به تحلیلی اعتباری مفید واقع شود.

دکتر محسن خوش‌طینت

رئیس مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران

۱۳۹۶

۵	پیشگفتار
۱۱	فصل اول: مبنای تحلیلی اعتباری
۱۴	۱-۱- فرآیند تحلیل اعتباری
۱۵	۲-۱- نکات کلیدی برای تحلیل اعتباری مطلوب
۱۷	۳-۱- شناخت متقاضی اعتبار
۱۷	۱-۳-۱- انواع متقاضیان اعتبار
۱۸	۱-۳-۱-۱- اشخاص حقیقی با نیازهای تفرقی و ضروری
۲۰	۲-۱-۳-۱- واحدهای تجاری انفرادی
۲۰	۳-۱-۳-۱- واحدهای تجاری شراکتی
۲۱	۱-۳-۱-۳-۱- یک مدل رتبه‌بندی پیشنهادی
۲۳	۴-۱-۳-۱- شرکت‌های سهامی
۲۴	۵-۱-۳-۱- سایر انواع واحدهای متقاضی اعتباری
۲۴	۲-۳-۱- صورت‌های مالی و ساختار شرکت‌ها
۲۵	۱-۲-۳-۱- تفکیک شخصیت حقوقی و شخصیت حسابداری شرکت‌ها
۲۶	۲-۳-۱-۲- طبقات مالکیت
۲۷	۳-۲-۳-۱- صورت‌های مالی تلفیقی
۲۸	۴-۲-۳-۱- کاربرد صورت‌های مالی در حال تلفیق
۲۹	۵-۲-۳-۱- شناسایی متعهد اصلی بازپرداخت تسهیلات
۳۰	۶-۲-۳-۱- تحلیل واحدهای تجاری مرتبط
۳۳	۴-۱- جعبه ابزار تحلیلگر اعتباری
۳۴	۱-۴-۱- ویژگی‌های درخواست اعتباری
۳۴	۲-۴-۱- مدارک مورد نیاز متقاضی اعتباری
۳۶	۳-۴-۱- صورت‌های مالی متقاضی اعتباری وابسته به مورد ضامن
۳۶	۴-۴-۱- اطلاعات وثایق
۳۸	۱-۴-۴-۱- ارزیابی املاک و تجهیزات
۳۹	۲-۴-۴-۱- طبقه‌بندی سنی حساب‌ها و اسناد دریافتی

عنوان

صفحه

۳۹	۱-۴-۳- گزارشات موجودی انبار
۳۹	۱-۴-۵- گزارشات اعتبارسنجی سامانه‌های مختلف (برای بنگاه‌های اقتصادی، اشخاص و ضامنین ایشان)
۴۱	۱-۴-۶- اطلاعات تسهیلات پرداختی و سپرده‌های متقاضی اعتباری نزد بانک
۴۱	۱-۴-۷- اظهارنامه مالیاتی
۴۱	۱-۴-۸- گزارشات شرکت به سازمان بورس و اوراق بهادار
۴۳	۱-۴-۹- صورتحساب‌های بانکی
۴۴	۱-۴-۱۰- سایر گزارشات مدیریتی
۴۴	۱-۴-۱۱- مصاحبه با متقاضی اعتباری
۴۶	سؤالات پایان فصل
۴۷	پیوست الف:
۵۱	پیوست ب:
۵۲	پیوست پ:
۵۲	پیوست ت:
۵۳	پیوست ث:
۵۳	پیوست ج:
۵۵	فصل دوم: پنج C اعتباری
۵۷	۲-۱-۱- شخصیت
۵۷	۲-۱-۱-۱- رابطه شخصیت و تحلیل اعتباری
۵۹	۲-۱-۲- اجزاء شخصیت
۵۹	۲-۱-۲-۱- تمامیت
۶۰	۲-۱-۲-۲- توانایی مدیریت
۶۲	۲-۱-۳- ارزیابی شخصیت
۶۲	۲-۱-۳-۱- برخی علائم ضعف شخصیت و مدیریت
۶۳	۲-۱-۴- ارزیابی شخصیت: هشدار مهم برای تحلیلگران اعتباری
۶۴	۲-۱-۵- شخصیت و حساب‌آرایی صورتهای مالی
۷۱	۲-۲- ظرفیت
۷۱	۲-۲-۱- مفهوم ظرفیت
۷۲	۲-۲-۲- پیچیدگی‌های تحلیل ظرفیت

عنوان

صفحه

۷۳	۲-۲-۳- هدف کلی ارزیابی ظرفیت
۷۳	۲-۲-۴- مشخصه‌های ارزیابی ظرفیت پیشرفته
۷۴	۲-۲-۵- ابزارهای تحلیلی برای ارزیابی ظرفیت
۷۴	۲-۲-۵-۱- نسبت‌های مالی ظرفیت‌سنجی
۷۵	۲-۲-۵-۲- پیش‌بینی
۸۸	۲-۲-۵-۳- رشد‌یادار
۹۴	۲-۲-۵-۴- تحلیل سربه‌سر
۹۸	۲-۳- سرمایه
۹۹	۲-۳-۱- اهمیت کیفیت سرمایه
۱۰۰	۲-۳-۲- ارزیابی کیفیت سرمایه واحدای تجاری
۱۰۰	۲-۳-۱-۱- سنج‌اهرم مبتنی بر نسبت بدهی به حقوق صاحبان سرمایه
۱۰۱	۲-۳-۲-۲- تعیین کیفیت سرمایه متقاضیان اعتباری
۱۰۳	۲-۳-۳- ارزیابی کیفیت سرمایه اشخاص حقوقی
۱۰۳	۲-۳-۱-۳- تعدیلات
۱۰۶	۲-۳-۳-۲- تشخیص کیفیت سرمایه فرد
۱۰۶	۲-۴- شرایط
۱۰۷	۲-۴-۱- تعریف شرایط
۱۰۷	۲-۴-۲- رابطه شرایط و ظرفیت
۱۰۷	۲-۴-۳- ارزیابی شرایط
۱۰۸	۲-۴-۱-۳- سؤالات اصلی مرتبط با ارزیابی شرایط
۱۱۰	۲-۴-۳-۲- منابع اطلاعاتی برای تحلیل شرایط
۱۱۲	۲-۴-۴- کاربرد نتایج ارزیابی شرایط
۱۱۲	۲-۴-۵- دقت پیش‌بینی شرایط
۱۱۲	۲-۵- وثیقه
۱۱۳	۲-۵-۱- مزایای پرداخت اعتبارات تضمین شده با وثایق
۱۱۳	۲-۵-۲- ارزیابی پوشش وثایق
۱۱۹	سؤالات پایان فصل
۱۲۸	پیوست الف